

Az ember csatája

Pavle Popović

Prológus

*Nincs késem de kirántottam a bordám
és markolatig döftem a nap állkapcsába
nem ismert rám talpam alatt a föld
a kő fészke nekem nem ágyazott
nem nézett rám a bennem távolodó testvér
csak a szó értett meg de amikor már nem voltam*

*a pásztorok jobbvállra vetették a tilinkót
a lány kezdte befonni a folyót
lassan hamvadó virágai közé
az emberek kezeket és szemeket osztottak ki egymás közt
valaki csak kezet szerzett valaki csak szemet
valakinek semmi sem jutott
aki amit bírt elhányt maga mögött
hogyan mentse a bőrét*

*fáklyát gyújtottam épen maradt fejem fölött
visszaadtam a megígért szónak a vért és a tüdőt
a megígért visszatérésnek a tűrés régvárt értelmét
ráléptem az önmagamból gombolyodó tejútra
tűzem lángra kap — tehát az enyém
ó kenyerek és lobogások!
és most hová: melegedni vagy elégni rajta
kétségtől marva vakon megosztva
világot és virágot illeszttek össze valami lehetetlenné*

*gonosz volt aki mondta:
az eltévedt kés
sose talál vissza a kenyérhez*

Indulás fogalma

*megyek taposok magamon mint aki sose tér vissza
egymásra épült rétegek közt róka-tudattal
megyünk mindenki a maga fejében mégis végtelen úton
megyünk együtt és mindenki a maga fájdalomért
megyünk: csók a nyomra
megyünk szeretve megyünk hátrálva megyünk alva
megyünk holtan
megyünk — s már azt se tudjuk: vagyunk-e
mozgásba ojtott makacs szeretet
zsigerig hasított villanva fájó terpesz
ölnyi meleg hús tiszta föld
bemegyünk a csonton kilépünk a szem fény-nyílásán
támolygunk a vérünkben eltűnnek a megszokott bábok
sétálunk a bőrünk alatt akár a holdvilágon
összeütközünk és nincs kijárat
látjuk: nincs más hátra
mint kapaszkodni fölfelé
ki mennyit bír ki meddig ér
ó gyönyörűség győzelem és káprázat kaptatója
ó bátorság önmagunk titokzatos hegyorma*

*nem maradt más hátra
mint kapaszkodni fölfelé!*

*ki mennyit bír ki meddig ér
és amikor azt hisszük kijutottunk
tüzet rakunk a szerelem tisztásán
kinyújtóztatjuk gémberedett tagjainkat
s fölmelegítjük a megőrzött gyümölcsök maradékát*

Tífusz fogalma

*öllek amikor öllelek
tapaszd a füled erre a szerelemre
a szavak most egészen mást gondolnak
mögöttünk vihar bennünk is vihar
kínnal szennyez undorral perzsel
a világ szétszórt bele kusza húr
egyhangú fájdalmat gajdol
a szomj mérgezett nyelve nő bennünk
kiüttuk mind a fényt és a vizet
ahogy fölfogott értelme elapadt
kínjaink forrását
szopjuk most magunkból
tapaszd szerelmed erre a szomjra
védjük meg magunkban
a virágot vagy a pernyét*

Menetoszlop fogalma

*szüntelenül
vonul a föld alá
süllyed a történelem óriás méhébe
ahonnan nem hallik ki a kiáltás
szüntelenül
tör föl a föld alól
akár a víz a kenyér a virág
ez a szívben újuló reménység
homlokomon vizsgálja arcát
megy és soha sincs vége
a nap és a sír közt*

szorosan zárja a kört
hova visz ez az út
mesébe madárba szitokba
előre ne forduljunk vissza ha nem muszáj
mögöttünk fut az árnyék
és feni a fogát

Éhség fogalma

Ülök magamban egyedül de teli a világgal
és nő a vak némbor mint a felhő
fogatlan testtelen semmivel teli
amott mögöttem már nem hallatszik
a menet zaja sérthetetlen világ
csikorgó üresség állkapcsa
mondj hát mit akarsz tőlem telhetetlen
a lélegzésem meglesett titkos táncát
bezúzott koponyám
városát adjam
partot virágot hidat
azt a lobogós hajót a homlokon
mely élesfogú sziklák közt hánytorog
az alig szerzett máris összetört szem-tükröt
a leányajak kifakadt fekélyét
akarod azt a rongyos utcasávot
ami még mindig menekül menekül bennem

lám semmi sincs csak ez a végtelen harc
és rág rág minket roppant szájában forgat
semmi sincs csak mi ebben a harcban
az első csont az álom a gyümölcs
ez a jele hogy élünk

a fogvacogó éhség asztalánál
mindenki a maga mesés mélységébe bámul

Célpalóvadás vagy düh fogalma

És akkor nincs más hátra
szorítsd szíved a csőbe
vajon ez-e a megígért híd
önmagad értéséhez
a görcsberándult ujj dühében
az ősök útjelzője
vagy egyszerű kilátás a világra
az álmok kertjét kerítő sövény
esetlen lábnek nem sejtett kőfal
vagy talán önmagad átka

és akkor nincs más hátra
csövön túl a föltámadt élet
célozz
a közepébe düh!
köpünk rád hazug szégyen
a torkig érő vér kapuján át
előre most gyógyítani a látást

Neretva fogalma

összebújtunk éhesen a csontjaink körül
melyeknek csörgése hangosabb
mint a szertesét kibomló p'krines rózsaák
összebújtunk éhesen a csontjaink körül

nem tudtuk mit tegyünk velük
találgattuk: kutyáknak hagyjuk-e
vagy hurcoljuk át a túlsó partra
elhatároztuk: mindenki kivágja a fáját
ki lányt ki nótát
ki madarat ki bordát
kompot ácsoltunk és elindultunk lefelé a folyón

ó úszunk a zöld folyó hátán!
megőrültek csontjaink a kompnak
nótára zendítettek
összekoccantak
és kiitták egymást velőig

Sebesült éneke

néha a föld vizet tart élénk
néha kenyeret néha fát
néha a föld minket visz néha őket
néha a föld fülét hegyezi
hallgatózik: még lüktet
még puszog bugyogva a vér:
megyek már hozzád átöltözni
a fényben megfürödtem
néha a föld kinyitja a szemét
nem hisz a szemének
megtapogat ránkmered hogy megbizonyosodjon
néha a föld beszippant mindent
szeretetet dühöt és lázadást
kicsempészett dadogó üzenetet
elhullott léptek kusza nyomait

néha csak
élénk tartja valaki csontját

néha az ég rongy tüdejéből
a megtagadott fecskecsőrből
földre sebünkre csöppen a farkar kékség
néha rossz ponyva
néha horpadt tető
a fejünk fölött
néha csak
néz a szemünkbe
keresi fénybe mosdott arcát

Szűtjeszka fogalma

minden folyó
visszatért forrásához
megszomjazva merültünk fel belőle
reménytelen bírok: a még eleven
s hirtelen fölfedett óriás gyerekkor romját
a mondává levés lendületével letiporni
a tett kihúzott agyarárt viczorítom
kicsit másképp kicsit emberebbül
belenövök a kiszámított halál végösszegébe
szemben a sikoly virágait tépdeseő süketséggel
megtalált atyám tőled ez a nap ez az iszony
amit az elszabadult látványok görcse üldöz

kétszeresükre nőttek a hegyek
fejükhöz kaptak és táncba fogtak körülöttünk
lám új bolygó a szűkülő húsban

a vágyott tisztás kitárt kapuja
a füst-tető résén bekukkantott az ég
megsimogattuk a látás szürke sörétjével
de szétpukkant a fejünk fölött
volt aki elkapott egy szilánkot és a keblébe dugta
volt aki megtöltötte vele a puskáját
a gyümölcsfákon egyszerre megértek a kövek
s potyogni kezdtek a tenyerünkbe
volt aki megkérdezte: mit tegyek veled
volt aki belekóstolt volt aki megcsókolta a feje alá tette
és elaludt volt aki a nevét is elfeledte
névsorolvasás után kevés csillag maradt
az is alig rázta le a fejéről
hirtelen elégett röpte hamuját
végül leszögezték: sok a holt madár köztünk
gyerünk innen mit akarunk itt
itt nincs menekvés

Requiem egy névtelennek

Az ember után
üres marad a fény
fecske zuhan fejest a holt búzába
vérbeborul a madárijesztő
a púpos utak behorpadnak
saját farkától fut a gyík
a világ fonákjára fordul
a nap meghasadt képe
önnön tükrébe dermed
ki véd meg minket az égtől
csak a semmibe kúsó ösvény
valószínűtlen kő-gyugalma
marad meg itt

egyik kezem napot markol
a másik kihűlt port
szerelem és sír közt
alig fér el egy ember lépte

Áttörés fogalma

és amikor az egyedül maradt ember
elindul
jön a fa és szól: én vagyok Koszta
jön a fű és szól: én vagyok a nővér
jön a felhő és szól: én vagyok Szteván
jön a kő és szól: kenyér és puska
jön az eper a lepke az eső
én vagyok Jéla én Ivana én Jozsip én a futár
lám vagyunk még elegenden
és most előre ki a fájdalom makacs tornyából
ki ebből a hajóból amit az idő összetört alattunk

a föld átfordul a másik oldalára
a nap becsukja könyvét
hajába tűr és lefekszik aludni

Befejezetlen

gyűrűzöm most az állandóságot
rokon lázzal nézem a tüzet a földet a vizet
pásztorokodom a szépség elmerült álmú mezőin
elültem a világot látásom legbelsejébe

vérbő nyelvekkel csempézem az átalakulás sorsát
 nem érdekel az edzhetőség öntöm bőven a szem acélját
 új s új formákba olajos lassú kúszással
 a bennem növő legenda látja: a világ visszavedlik
 szoktatom magamat magamhoz kést és rózsát öltök
 és lett a világ amilyen nem lett csillagszóródás mágijája
 felfoghatatlan körök köde pora zenéje
 egybetorkollott mielőttünk
 ez a vad bőség: a sokszarvú nap
 a nyúlós sötét a bajtárs a harmat a kimerült vas
 és a nagy Semmi
 akkor megnyílt a föld kapuja
 kijött Milos a hangszerével
 kijött Szteván és a negyven kőműves festékekkel ecsettel
 szempillantás alatt megfestették a háromfejű sárkányt
 és új hidakat raktak
 az akasztottak kiléptek a hurokból
 és azt mondták: még csak egyetlen egyszer...
 megegyeztünk bölcsen és egyszerűen
 mint kéz a kézzel
 zászlók helyett kőtűztük az ingünket
 és elindultunk számlálatlan
 az órák nekilódultak hogy utolérjenek
 de mi sem lehetett gyorsabb nálunk
 szétfutottunk a földön átvarázsoltuk
 házakká lámpasorokká lépcsőházakká
 figyelmeztetéssé
 szétfutottunk akár a fény a könyvekben és az utódokban
 és eltűntünk a végtelen folytatódás sűrű szövevényében.

Ács Károly fordítása

